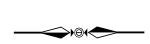

מסורת הש"ס

(א) ס"א בן יעקב, (ב) דברט לו, וי"נ ועי' בתגינה טו: מ"ש סס על ידו פירוש על שניגוף, (ג) כל זה עד נובלין מס' בן סירה, (ד) סוטה מו: (ה) בס"י אמת וגו' ומילת הס ליתא, (ו) ז"ל נעמיס וכו"ה בס"א, (ז) ז"ל גלגורא, (ח) נפ"ו ה. ע"ש, (ט) מדרס נה. ע"ש, (י) נפתח' שבת עו. ד"ה דאמרי, (יא) נקדושינ לו: וי"נ, (יב) נפמ"ש תוס' מיר כד: ד"ה אמר וכו' פי דקד מילתא, (יג) שבת קיד., (יד) ז"ל כל משגל,

תורה אור השלם

- בי לא בן ביתי עם אל בי ברית עולם שם לי עבודה בכל ושמירה בי כל ישיעי וכל חסדי בי לא יצמיח: שמואל ב כג ה
- בי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא: משלי ד כב
- בי ליתן חן הם לראשך ונענך: מלך דודיק: משלי ט ט
- רפאות תהי לך: ושקי לעצמותיך: משלי ג ח
- בי נעים בי תשמרם בבטנך יכנו יחדיו על שפתך: משלי כב יח
- ממחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב: משלי טו כג
- בי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשות: דברים יד יד
- תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה: תהלים כג א
- בי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף בי רוח מקלפי יעטוף ותשמות אני ישעיה:
- באשר שמענו בן ראינו בעיר יי צבאות בעיר אליהנו אליהם יבוננה עד עולם סלה: תהלים מח ט
- י' ימלך לעלם ועד: שמות טו יח
- לחיו בערונת הבשם מגדלות שפותותיו שושנים נטפות מור עבר:

- שיר השירים ה יג
- ותן אל משה בכלתו לדבר אתו בהר שני לות העדת לחת אבן כתבים באצבע אליהם: שמות לו יח
- ותלחת מעשה אליהם הקד והמכתב מכתב אליהם הוא חרות על הלחת:
- שמות לב טז
- באר הפרה שרים ברה דניר קעם במזקק במשענתם וממדר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות: ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימן:
- במדבר כא יח-יז
- כל גיא קישא וכל הר וגבעה ישפלו ויהיה הקנקל למישור וירבקהו לבקעה: ישעיהו מ ד
- ותקף ישובו בה תבין בטובתך לעני אלהים: תהלים סח יא
- נצר תאנה יאכל פריה ושמר אגיו יבקר: משלי כו יח

צטטה ציה, צטטה צו: **תוריד** חיי. **שתאריך** ימים: **חטוף** **אכול** **אס** יש לך ממון להנות עלמך אל תמתין עד למחר שמא תמות ושוב אין לך הנאה: **דעלמא** דאולינן מיניה גרסינן: **כהולא** דמי. היום ישנו ולמחר איננו דומה לחופה שהולכת מהר: **אס** יש לך ממון: ואין **למות הסהמה**. עיכוב כי תתאוס האדם מת: **חוק**. מוון: מי יגיד לך. **אס** נשאר בידם שמא יאכדוהו: **הלנו** נוזניין. כלומר כשהן גדילין גדילה פרנסתן ועשרן עמלן ואינן זריץ להדלא עליהן: **והלנו** נוזלין. מתים. לשון והעלה נצל [ימיה חן]. יפה. לחולי זה וקשה לחולי זה יפה ללצ ורע לעניים: **ששמיס צנטער**. שהן שמורים צידך שאינן משתכחין ממך: **יכונו** יחד. שאתה סודרן ומוזילן צפה ולא צנימגוס וצלמישה: **אימתי שמחה** וכו'. **צומן**. שיועד לדרוש הלכות חג צגו. ד"א אימתי שמחה לאיש אימתי

אדם שמח בתלמודו צומן שיש לו מענה כששאלין ממנו דבר הלכה: **שארש**. ספירת שפתיו צל תמנע סלה כשנתן צו דעת להוציא צשפתיו: **וכה**. אס יש לו מול טוב תאות לבו נתת לו שצטוד שהוא מתאווה צאה לו תאות עד שלא יסאלנה: **לא וכו**. צריך (א) להסתמקמק ולהטטער: **כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקיוף**. אלמא לנצח לשון עולם הוא. מדסמיך ליה וכן עד עולם סלה אלמא סלה לשון לעולם משמע: שרף לזואר. שאינו מנזומס צדוקס צציז הזואר אלא שרפוי צריוח כך הוא נעים ומרואה לצריות: **ונראה ואינו נראה**. כשמגביה זוארו נראה מתמת זקנו ורוב פעמים שקנטרו זקנו מכסין אותו. כך אס תלמיד חכם הוא אינו רודף ללאת ולצא צטוק אלא יושב ומחזר על

ביצד מעברין פרק חמישי עירובין

תלמודו מתקיים צידו: **שהכל דשין אותו**. שאין לו גסות (א): **שהכל מפששמן ממנו**. שמלמד תורה לתלמידים: **כאצן** זו שאינה נמחה. מפני דריסת רגלי בני אדם כך לחייו אינן נלאין מלחזר על למודו וללמד לאחרים: **לא נשסכהס**. חרות משמע חקוק ואינו נמחק לעולם.

על ידי הלוחות היתה תורה חקוקה לישראל מהשתכח מהן עולמית: על הלוחות. צשציל הלוחות היו צני ישראל צני חורין: **ממדצר מתסה**.

אס כמדצר הוא תורה נמונה לו צמתנה ולא ישכח: **מילסא**. כעס: **אמר**. רצא איזיל אפייסייה לרצ יוסף: **מווג**. צמים: רצ יוסף סגי נהור הוה ולא היה רואהו והסירו צטעס היין שהוס מוגו לפי שהיה ממיר רצ יוסף צמוגו של רצא מתחילה שהיה צקי ליתן מים צמדה: **כל גיא ינשא**. אף על גצ דלאו גבי הני קרלי כתיב דרשי ליה דמי צבא ליד גיא שהוספל מחזר ומתנשא: **שדורסס ואולסת**. מיד לאחר הריגתה. שאינו מקפיד על מענוגים אלא אוכל צשר צלא צצלין וכן שאר עינוגין: **שספרסס**. צטיט. היינו מי שאינו הולך אחר גצבות לקון צמאלכו אס לא נמצצל כל צרכו. ל"א שדורסת ואולסת לאחר הריגתה צולכת מיד כך תלמיד חכם מחזר על תלמודו מיד כשמקצלו מרצו מסרחת מנצל עצמו על דצרי תורה לשון זה נראה צעיני לפי שצמינו צכל הש"ס שדרך תלמידי חכמים להקפיד על מאללן דרך גדולה וכצוד ועל מלצושיהן(ס) כדכתיב (משלי ח) ולמשנאיו(ס) אצזו מות: לעני. לזה שסס עצמו כעני וללישא כחרס שסס עצמו כעני לחזר עליה: **סאנה**. אילין: כל

כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא א"ר אמי מ"ד⁵ כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתך אימתי ד"ת⁶ נעי' בזמן שתשמרם בבטנך ואימתי תשמרם בבטנך בזמן שיכונו יחדיו על שפתך ר' זירא אמר מהכא⁶ שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב ר' יצחק אמר מהכא⁷ כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפך ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא⁸ תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו כל מנעת סלה רבא רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתוב וארשת שפתיו כל מנעת סלה זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו כל מנעת סלה ר"א בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב⁹ כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב¹⁰ כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אליהנו אלהים יכוננה עד עולם ועד: (סימן ענקים לחייו לוחות חרות): א"ר¹¹ (אליעזר) מאי דכתיב³ וענקים לגרגרותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב¹² לחיו כערוגת הבשם² אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר¹³ לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יעקב אמר¹⁴ אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא אמר ליה הב לי ואימוזגיה אנא יהב ליה מוגזיה כדטעמיה אמר¹⁶ דמי האי מוזיגא למזויגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא א"ל אנא הוא¹⁷ א"ל¹⁸ לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מוגים לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר¹⁶ כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד¹⁷ חיתך יישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים² אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין בטובתך לעני אלהים א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב¹⁸ נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו

לו אדם גדול שימש. כתיב נעים כי תשמרם בבטנך. אימתי דברי תורה נעימים בשעה שתשמרם בבטנך, כיצד בעת שיכונו יחדיו על שפתיו. כתיב שמחה לאיש במענה פיו. מה טוב. ר' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר מאד, בשעה שבפך ובלבבך לעשותו. תאות לבו נתת לו, אם זכה ואם לא זכה ארשת שפתיו כל מנעת סלה. תנא כל ולא לנצח אקצוף. סלה. כגון אלקים יכוננה עד עולם סלה. ועד, כגון ה' ימלוך לעולם ועד, אין להם הפסק לעולם. כתיב חיתך יישבו בה וגו', אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת, ואמרי שמסרחת ואוכלת. יש בה, כלומר תלמודו מתקיים בידו, וכיון שתלמודו מתקיים בידו הקב"ה מכין סעודתו, שנא' תכין בטובתך לעני אלקים. נוצר תאניה יאכל פריה, מה תאניה

כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא א"ר

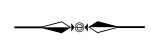
אמי מ"ד⁵ כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתך אימתי ד"ת⁶ נעי' בזמן שתשמרם בבטנך ואימתי תשמרם בבטנך בזמן שיכונו יחדיו על שפתך ר' זירא אמר מהכא⁶ שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב ר' יצחק אמר מהכא⁷ כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפך ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא⁸ תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו כל מנעת סלה רבא רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתוב וארשת שפתיו כל מנעת סלה זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו כל מנעת סלה ר"א בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב⁹ כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב¹⁰ כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אליהנו אלהים יכוננה עד עולם ועד: (סימן ענקים לחייו לוחות חרות): א"ר¹¹ (אליעזר) מאי דכתיב³ וענקים לגרגרותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב¹² לחיו כערוגת הבשם² אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר¹³ לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יעקב אמר¹⁴ אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא אמר ליה הב לי ואימוזגיה אנא יהב ליה מוגזיה כדטעמיה אמר¹⁶ דמי האי מוזיגא למזויגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא א"ל אנא הוא¹⁷ א"ל¹⁸ לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מוגים לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר¹⁶ כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד¹⁷ חיתך יישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים² אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין בטובתך לעני אלהים א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב¹⁸ נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו

לו אדם גדול שימש. כתיב נעים כי תשמרם בבטנך. אימתי דברי תורה נעימים בשעה שתשמרם בבטנך, כיצד בעת שיכונו יחדיו על שפתיו. כתיב שמחה לאיש במענה פיו. מה טוב. ר' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר מאד, בשעה שבפך ובלבבך לעשותו. תאות לבו נתת לו, אם זכה ואם לא זכה ארשת שפתיו כל מנעת סלה. תנא כל ולא לנצח אקצוף. סלה. כגון אלקים יכוננה עד עולם סלה. ועד, כגון ה' ימלוך לעולם ועד, אין להם הפסק לעולם. כתיב חיתך יישבו בה וגו', אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת, ואמרי שמסרחת ואוכלת. יש בה, כלומר תלמודו מתקיים בידו, וכיון שתלמודו מתקיים בידו הקב"ה מכין סעודתו, שנא' תכין בטובתך לעני אלקים. נוצר תאניה יאכל פריה, מה תאניה

כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם אדם נותן סם לחבירו לזה יפה ולזה קשה אבל הקב"ה אינו כן נתן תורה לישראל סם חיים לכל גופו שנאמר ולכל בשרו מרפא א"ר אמי מ"ד⁵ כי נעים כי תשמרם בבטנך יכונו יחדיו על שפתך אימתי ד"ת⁶ נעי' בזמן שתשמרם בבטנך ואימתי תשמרם בבטנך בזמן שיכונו יחדיו על שפתך ר' זירא אמר מהכא⁶ שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו ל"א אימתי שמחה לאיש במענה פיו בזמן שדבר בעתו מה טוב ר' יצחק אמר מהכא⁷ כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו אימתי קרוב אליך בזמן שבפך ובלבבך לעשותו רבא אמר מהכא⁸ תאות לבו נתתה לו וארשת שפתיו כל מנעת סלה אימתי תאות לבו נתתה לו בזמן שארשת שפתיו כל מנעת סלה רבא רמי כתיב תאות לבו נתתה לו וכתוב וארשת שפתיו כל מנעת סלה זכה תאות לבו נתתה לו לא זכה וארשת שפתיו כל מנעת סלה ר"א בן יעקב כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית נצח דכתיב⁹ כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף סלה דכתיב¹⁰ כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צבאות בעיר אליהנו אלהים יכוננה עד עולם ועד: (סימן ענקים לחייו לוחות חרות): א"ר¹¹ (אליעזר) מאי דכתיב³ וענקים לגרגרותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר ר"א מאי דכתיב¹² לחיו כערוגת הבשם² אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמין בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים וא"ר¹³ לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחייו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יעקב אמר¹⁴ אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות אמר רב מתנה מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואמר רב יוסף בר חמא הוה ליה מלתא אמר ליה הב לי ואימוזגיה אנא יהב ליה מוגזיה כדטעמיה אמר¹⁶ דמי האי מוזיגא למזויגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא א"ל אנא הוא¹⁷ א"ל¹⁸ לא תתיב אכרעיך עד דמפרשת לי הני קראי מאי דכתיב¹⁵ וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדובר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מוגים לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר¹⁶ כל גיא ינשא אמר רב הונא מ"ד¹⁷ חיתך יישבו בה תכין בטובתך לעני אלהים² אם אדם משים עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואיכא דאמרי שמסרחת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו ואם עושה כן הקדוש ברוך הוא עושה לו סעודה בעצמו שנאמר תכין בטובתך לעני אלהים א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב¹⁸ נוצר תאנה יאכל פריה למה נמשלו דברי תורה כתאנה מה תאנה זו

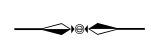
עין משפט ונר מצוה

ג א מיי פ"ג מהלכות מ"ח הלכה יב סמג עיין יב תוס"ע י"ד סי' רמו סעיף כב:
ד ב מיי' שם הלכה ט:
ה ג מיי' וסמג שם תוס"ע שם סעיף כא:

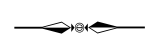
הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא זכא צריך (להתמקמק) מו"מ וי"צ ס"א להתמחמה מו"מ ד"ה (ב) (ג) ד"ה שהכל דשין וכו' גסות הרוח הסי':

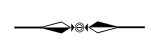
גליון הש"ס

גכ"א א"ל רב לרב חמנוגא צריך (להתמקמק) מו"מ עיין לקמן דף סג ע"א מו"מ רב חמנוגא: שם חש בראשו יעסוק בתורה. עי' מורת חיס שנועטין דף ע"ב ד"ה אסור להתרפאות:

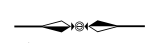
מוסף רש"י

דמי האי מוזיגא למזויגא דרבא. שכשהיה רבא לומד לפניו היה מוגו לו צענין זה (נדרים נה). לא תתיב אכרעיך. לפי שהגיס לכו שלל לו מקלע זה כדי להשפיל דעמו (שם). כמדובר זה. מלמד תורה במתן לכל (שם). נחליאל. נעשית לו התורה כמו תחלה (שם).

רב ניסים גאון

רבא הווי ליה מילתא לרב יוסף בהדיה. תמצא פירוש הדברים שאירעו ביניהן בפרק הנודר מן הירק בנדרים [בר] מר שמואל (מר) פקיד דליתגון תליסר אלפי זוזי לרבא מן אלתת דגהר פניא. שלח רבא לקמיה דרב יוסף אלתת היכי מקריא. אמר רב יוסף ושריין בנדר מן התבואה שאינו אסור אלא בה' המינים. אמר ליה אבבי מר דמי, (הכו אקלא) [תבואה לאן] משמע אלא ה' המינין, אלתת כל מילי (דשמעט) [משמען]. אלתתה לקמיה (דר) (אבא) [דרבא] אמר להון הדא לא איבעיא לי דאלתת כל מילי משמע, הדא היא דאיבעיא לי שכר בתים ושכר ספינות מאי, מי אמרינן כיון דפתחת לאו אלתת היא. או דלמא כיון דלא ידיע פתחתו כי אלתת היא. אמרתי קמיה דרב יוסף [אמרן] וכו' מאחר דלא צריך לן אמאי שלח לן. איקפד רב יוסף. שמע רבא ואתא לקמיה ביומא דכיפורי.

רבינו חננאל

אמריה ליה כתיב ערוכה בכל ושמוריה אם ערוכה ברמ"ח אברים נשמרת בלב ואם לאו אינה נשמרת. אמר ליה רב שמואל לרב יהודה שינא פתח פומך קרי וחני כי היכי דתוריק חיי, שנאמר כי חיים הם למצאיהם בפיו. תנא תלמידי היה לר' אליעזר שנתחייב שרפה למקום, ואמרו (המקום) הניחו אימתי בעת שדבר בעתו מקום שנאמר לנצח, כגון ולא לנצח אקצוף. סלה. כגון אלקים יכוננה עד עולם סלה. ועד, כגון ה' ימלוך לעולם ועד, אין להם הפסק לעולם. כתיב חיתך יישבו בה וגו', אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת, יאכל פריה, מה תאניה